

השקפה ממעון קדש מן השמים - גדול כח מתנות עניים שהופך מדת הרוגז לרחמים - שם משמאל לפרשת כי תבוא

דברים כו

(יב) כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו :
(יג) ואמרת לפני ה' אלקיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותך ולא שקחתי :
(יד) לא אכלתי באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול ה' אלקי עשיתי ככל אשר צויתני :
(טו) השקפה ממעון קדש מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש :

שם משמאל כי תבוא - שנת תרע"א

ברשי"י (בראשית י"ח ט"ז) כל השקפה שבמקרא לרעה חוץ מהשקפה ממעון קדש גדול כח מתנות עניים שהופך מדת הרוגז לרחמים.¹

יש לומר הטעם כעין מה שכתבו הספרים בטעם תשובה מאהבה שזדונות נעשים לו כזכיות,² כיון דתשובה מאהבה היא מחמת ראייתו כמה נתרחק ממקור החיים ומרגיש בעצמו מה שאיבד בעוונותיו, וכל כמה שמרגיש יותר ומתמרמר בנפשו ישדל אצלו הצמאון לשוב למקור חיותו, אם כן הזדונות בעצמם הם הם הסיבה שיגדל אצלו הצמאון ותתרבה האהבה ויוסיף בתשובה, שהרי לולא הזדונות לא היתה התשובה בחילא יתיר כל כך, על כן נעשות מהזדונות זכיות.³ וכעין זה יש לומר במתנות עניים, דמדת הדין המתוחה על זה עד שנעשה עני, היא עצמה הגורם שמרחמים עליו ונותנים לו מתנות בלב מלא רחמים, ובמתנה זו הניתנת בלב מלא רחמים מתעוררת שנת תרע"א, על כן נהפכה מדת הרוגז שהיא מדת הדין לרחמים :

וכעין זה יש לומר בששת ימי המעשה ושבת. כי שבת היא זמן לתשובה, כמו שכתבו הספרים,⁴ והיינו שמרגיש ונתפעל עד כמה היה תועה כשה אובד⁵ כל ימות השבוע בטרדת דברים גשמיים, על ידי זה מתעורר בכח לקבל על עצמו הנהגה טובה מזו

1 **בראשית יח**, טו : ויקמו משם האנשים וישקפו על פני סדם ואברהם הלך עמם לשלחם ; רש"י ד"ה וישקפו : כל השקפה שבמקרא לרעה חוץ מהשקפה ממעון קדש גדול כח מתנות עניים שהופך מדת הרוגז לרחמים ; **שמות רבה** מא, א : אמר רבי אלכסנדר גידול כחן של מוציא מעשרות שהן הופכין את הקללה לברכה אתה מוצא כל מקום שכתוב בתורה השקפה לשון צער הוא כמא דאת אמרת (שמות יד) וישקף ה' אל מחנה שרה וכן בסודם שנאמר (בראשית יט) וישקף ה' על פני סדם חוץ מזו. אמר רבי אלכסנדר גידול כחן של מוציא מעשרות שהם הופכין דבר ארוה לברכה שנאמר השקפה ממעון קדש מן השמים וברך את עמך ; **תנחומא** כי תשא יד : אמר רבי אלכסנדר גידול כחן של בעלי מעשרות שהופכין את הקללה לברכה שבכל מקום שנאמר בו השקפה לשון צער הוא שנאמר וישקף על פני סדם (בראשית יט) וישקף ה' אל מחנה מצרים (שמות יד) בעד החלון נשקפה ותיבב (שופטים ה) וישקפו אליו שנים שלשה סריסים (מלכים ב ט) כי בחלון ביתי בעד אשנבי נשקפתי וארא בפתאים (משלי ז) והשאר כלם פתרונם לשון צער חוץ מזו השקפה ממעון קדש וברך ולא עוד אלא שהופכין קלה לברכה ; לעומת זאת ראה **תנא דבי אליהו רבה** יח : וכל זמן שישראל עוסקין בתורה ועושין רצון אביהם בשמים הקב"ה בעצמו נגה אליהם לברכה שנאמר (תהלים פה) אמר ארץ תצמח וירש משמים וישקף ואין השקפה אלא לברכה שנאמר (דברים כו) השקפה ממעון קדש וברך את עמך וגו'.

2 **בבלי יומא** פו ע"ב : אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך גאון עון מזיד הוא וקא קרי ליה מכשול איני והאמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) [הוא] יחיה לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה ; **ירושלמי פאה** ה ע"א : הרי שהיה אדם רשע גמור כל ימיו ובסוף עשה תשובה הקב"ה מקבלו מה טעם ובשוב רשע מרשעתו וגו' אמר רבי יוחנן ולא עוד אלא כל העבירות שעשה הן נחשבין לו כזכיות מה טעם ואהלות קציעות כל בגדותיך כל בגידות שבגדת בי הרי הן כמור ואהלות וקציעות.

3 **השוה שם משמאל** תרומה - שנת תרע"א : והמדור סובר שאחר מעשה העגל ה"י, היינו נחמת שהיו ישראל שבורי לבב וכמעט מתייאשין בעצמם והיו בעיית גמורין, ובעיית משכין ל"י **בחילא יתיר** ונפתחו להם ל"י משכין דרחמי, זה עורר בקרב ישראל ג"כ אה"ר עד מאד בכלות הנפש, ועי"כ לעומת שמה חכמת התנדבו הם י"ג הדברים הצריכין למשכן ; **שם משמאל** תרומה - שנת תרע"ב : ורבותינו ז"ל במדרשים סברו שאחר מעשה העגל היו ישראל בעיני עצמם כמתיאשים ונשבר לבם כחרס הנשבר עד שקבלו עליהם בעצמם להתנצל את עדים מהר חורב ולהנתן מדרס למלכיות ולמלאך המות והי' בעיית גמורים שאין כמוהם, בעיית משכין ל"י **בחילא יתיר**, ונפתחו להם י"ג מדות של רחמים, משם נצמדה אהבה רבה כני"ל לנדבה, ועי"כ טרם שנעשה העגל ותשובתם הגדולה מעומקא דליבא לא הי' מקום לציווי על מלאכת המשכן ; **שם משמאל** פינחס תרע"ג : וכמו שאנו אומרים במנחת שבת מנוחת אהבה ונדבה, ובשבת אומרים באהבה והוא בחי' בעל תשובה ומשכין ל"י בחילא יתיר.

4 על הקשר בין שבת ותשובה ראה **קדושת לוי** בא : ששבת מרמו על התשובה, כי שבת אבותית תשב ; **ספר התנאי** אגרת התשובה י : שהשבת היא בחי' תשובה עילאה ושבית אבותית תשי"ב אנש כי שבת היא העולמות למקורם כו' ובפרט תפלות העברת דו"ל ; **דבי אברהם זב אירובג מאוריטש**, **ספר בת עין** וארא : והנה בשבת קודש השער בעצמו פתוח, היינו שכל מי שישמור שבת כהלכתו הוא בבחינת תשובה והכנעה ; **ספר בת עין** ויקהל פקודי : ובערב שבת צריך לפנות מחשבתו מכל המחשבות ולכבס ולטהר את עצמו ליכנס לבחינת שבת בחינת קדושה, וזהו בחינת מקו"ה בחינת תשובה ; **ספר בת עין** שמני : דהנה שבת הוא בחינת תשובה (עי' זח"ג פט ע"ב), תשוב ה"א (זח"ג קכב) ; **פרי צדיק** נשא ה : בתשובה אפילו על חייבי עשה שאינו ז' משם עד שמחלין לו עם כל זה מוחיב להביא קרבן עולה דורן לרצות. ועל זה בא קדושת שבת שנחשב כדורן וקרבתן כאמרו ז"ל על סעודת תלמידי חכמים שנחשב כקרבן... שבשבת כל אחד כתי"ח ואכילת שבת כקרבן לדורן לרצות ובוה נשלם שלימות התשובה ; **פרי צדיק** נצבים ו : דשבת זמן תשובה מצד האדם וכמו שאמרנו וגם מי שהוא בכלל אם יהיה נדחך בקצה השמים שלוח צריך בחינת השפורגדול וזה יהיה רק ביום שהוא שמורה לעתיד מכל מקום שבת מעין עולם הבא ויכולים לזכות גם כן להתעוררות השופר גדול... וכמו שדרשו במכילתא שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע שהמשמר שבת בטוח הוא מן העבירה ובפרי עץ חיים איתא שניצל מקטרוג היצר הרע. והותירך ה' אלהיך וגו' לטובה שהוא לתקן העבר הוא גם כן בשבת כמו שאמרנו (שבת קי"ח ע"ב) שאפילו עובד עבודה זרה כאנוש מוחלין לו שנאמר שומר שבת מחללו מחול לו. והותירך וגו' שנעשה מזה עוד יתרון שנעשה מזדונות זכיות ובשבת יכולים לזכות לתשובה שלימה כי תשוב בכל לבבך ובכל נפשך ויהיו גם כן נעשים מזדונות זכיות ; **ליקוטי מוה"ר"ן** : על להתעורר קמא סימן נח : וזהו (ישעיה נ"ח) : "אם תשוב משפת רגלך", על - יד' תשובה הבאה מפי' שפת דברים - לשבת תשובה תרניא : ולכן שבת מיוחד לתשובה עי"י שיש בשבת עלי' מכל מעשה החול שהוא מעין יום שכולו שבת שאז ישובו כל הדברים אליו ; **שם משמאל** בראשית תרע"ט : ונראה שגם זוהי מסוגלת שבת עפ"י דברי אור החיים (פ' בראשית) שכל הבריאה היתה רק עד לשבת, ובשבת חוזרין לשרושם ומתחדשת הבריאה עוד לכל השבוע וכך נוהג כל ימי עולם, א"כ בכל שבת שב הכל לשרוש וחוזר ומתחדש, ע"כ ; **שם משמאל** נח-ר"ח ויחית תרע"ו : אף כי בששת ימי המעשה נחמת טורח מלאכה וטודת פרנסה מתרחקים משרשם, מכל מקום באמצעות שבת חוזרים ומתקשרין, כי הנשמה היתירה אגודה למעלה בשרש הנשמה ויוררת ומתאחדת עם ישראל, א"כ הרי הוא מחבר את לב בניי בשרש הנשמה למעלה, ועי"כ נקל לאיש ליקח דרך לעצמו לשוב בתשובה, ועי"כ שבת הוא זמן מיוחד לתשובה כמו שאיתא בספרים נטוריין שבי' שבת בו תשוב ; **שם משמאל** יח תרע"ו : וכמו בתחילה שלא נתרשע מגו"י. עד מוצא שבת, ולשבת הנין עליו, אם כן ממילא ניטלה האבן מעל לב האדם, והאיש הרוצה לעשות תשובה מוצא זמן מוכן לוה בשבת יותר במשאר הימים ; **שם משמאל** תולדות תרע"ו : כן בשבת ויברך אלקים את יום השביעי שלשון ברכה הוא תוספת היינו שתוסף אלקות ביום השביעי ומחמת זה מתקשרים כל חלקי הטוב שבאדם בשרשו והוא כעין קטורת שמחמת הקישר ש' עלי' גם לחלבה, ועי"כ בשבת יש בכח האדם לביא לתשובה שלימה ע"י הקישר ; **שם משמאל** מקץ תרע"ג : ...דשבת הוא תשובה כמו שכתוב בנטוריין שבת בו תשוב ; **שם משמאל** יח תרע"ו : וי"כ יהי דבק באהבה ועונג של שבת עד כאילו הוא למעלה מהזמן, ואחד הוא לו העבר והעתיד וטודת פרנסה מתרחקים משרשם, מכל מקום באמצעות שבת חוזרים ומחלין לו על עונותיו, ובתנחומא (פ' בראשית) שעונג שבת טוב יותר מאלף תעניות, כי כל העוונות נופלים תחת הזמן וכן התיקון ע"י התעניות ויכול להיות שעבומק הלב עדיין אין התשובה שלימה שאפי' האדם עצמו אינו מרגיש, אבל עונג שבת מפושט ולמעלה מהזמן מועיל יותר כי שם אין מציאות לעוונות, ועי"כ אפי' עוונות כאלה שנשאר מחוץ רומם בעומק הלב גי' נחמול ; **שם משמאל** ויחית תרע"ב : וכעין זה הוא לב שבת שהוא מלשון שבין למקורם ושואבין חיים וברכה בנין תופסין מקום גנד עונג שבת, ועי"כ תשובה, וכל השומר שבת כהלכתה אפי' עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, והכל כני"ל שבאשר הנשמה שבה למקורה הוא כעין השקפה ופריחה טומאתה ממנה וחלק הטוב נדבק ומקבל הברכה ; **שם משמאל** שמות תרע"ו : ובפרט בשבת שהשבת בעצמה מכריזה ואומרת נטוריין שבת בו תשוב שלבות ישראל מתעוררים לתשובה, אך צריכין אלו להתואר און לשמוע כמה שאמר ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, אבל בשבת שהיא יום ננוחה מעבד ומורגז ומעבודה קשה אשר עובד כן ימי התשובה לבו נשבר בקרבן וצריך למרר ולסגף ולקרות הבשר כל איש להכין לבו לשמוע ; **שם משמאל** וארא - שנת תרע"ד : ובשבת זוכין לזה ביותר, ובמקום תפילין של יד ושל ראש הוא זכור ושומר, ומוה נסתעף שאפי' עי"ה אימת שבת עליו, כי בשבת משה מחזיר לישראל את השבת וזוכין באפס מה לבחי' שהיו ישראל בעת מ"ת, וכבר דברנו בזה באריכות, ועי"כ שבת הוא זמן מיוחד לתשובה ; **שם משמאל** יח תרע"א : וכדרך זה הוא ענין שבת. דשבת היא תשובה כנועד, אבל אין התשובה של שבת כמו כל ימי התשובה. דכל ימי התשובה לבו נשבר בקרבן וצריך למרר ולסגף ולקרות הבשר מעצמו... אך הענין הוא להכניס את כל הכח שעושין בימי המעשה המעשים של עצמו אל הקדושה ; **שם משמאל** יח תרע"ב : וכעין זה יש לפרש שלשת הזמנים שבשבת, שבת דמעיל שבתא, שבת דימנא, ושבת דזמן מנוחה. שבת דמעיל שבתא נפתח סגור הלב עי"י ביטול והכנת הנפש החתובה של ערב שבת ; **שם משמאל** תרומה תרע"ב : וכמו המשכן שאלו שבתא ה"י בא עי'י שבת הלב ונתשובה גדולה שהיו שם ובהופעת י"ג מכלילין דרחמי, כן שבת דליליא באה מחמת שבת הלב דקדושת הכנסת שבת הרומה הולבב יבין וישיכל בעצמו באיזה פנים הוא נכנס לקבל שבת, וכי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק, ומוה נשבר לבו בקרבן ובה לידית תשובה מעומקא דליבא ומשליך ממנו את אלילי כספו ואת אלילי הרבו וכאילו כל מלאכתו נשוי, ובה מעורר עליו רחמנות מלמעלה ; **שם משמאל** תשא תרע"ג : והנה בערב שבת מחצות שמתחילה הארת השבת, אז ישראל קולטין ריח שבת, וכל מי שבא לטהר מרגיש עי"פ ריח קדושה וטהרה, והוא כעין מהלך לאור המערכה, ומוה באין לתשובה כי בלתי תשובה א"יא לדבק באהבה רבה בהגיע שבת, כמו שהגיד אדמו"ר

